

EĞİTİMDE TELAFİNİN ÖTESİ

DEVA PARTİSİ'NİN PANDEMİ SONRASI SÜREÇ İÇİN EĞİTİM YOL HARİTASI

Küresel salgın ile eğitimden uzak kalmış nesil şimdiden **"kayıp nesil"** olarak adlandırılmaktadır. *'Her zorluk bir fırsata kapıdır!'* anlayışı ile amacımız, kapsamlı, iyi planlanmış ve öğrenme kayıplarında telafinin ötesine geçen stratejik bir program çerçevesinde **"kazanç nesli"** hedeflemektir.

Türkiye, salgının başladığı Mart 2020'den bu yana okullarını en uzun süre kapatan OECD ülkelerinden biri olmuştur¹. Uzaktan eğitim kapsayıcılık gözetilerek kurgulandığında eğitime erişim bakımından önemli fırsatlar sunabilir ve diğer başka avantajları da beraberinde getirebilir. Bununla beraber araştırmalar, gerek teknolojiye erişimin problemlili olduğu yerlerde gerekse ortaya çıkabilen sosyal izolasyon ve ekran bağımlılığı gibi problemler sebebiyle, uzaktan eğitimin eksik yönlerini ve hatta zararlı olabilecek taraflarını ortaya koymaktadır. Çocuklarımızda kalıcı bilişsel, sosyal, duygusal ve bunların yol açtığı uzun vadeli diğer kayıplar oluşmaması için (ekonomik, ailevi, vb.), pandemi sonrası dönemde kapsamlı ve bilinçli eğitim programları uygulanmalıdır.

Geçmişte yaşanan afete bağlı, vb. krizlerinden, Covid-19'den dolayı yaşanan okul kapanmaları hakkında bazı dersler çıkarmak mümkündür. Diğer krizlerden elde edilen veriler, öğrenme kaybının mevcut okul yılının çok ötesine geçebileceğini göstermektedir:

- 2005'teki Pakistan depremi: Öğrenciler depremden dört yıl sonra üç ay okulu kaçırdıkları, öğrenme eşdeğerleri 1,5 yıl geri olduklarını göstermiştir.
- 2005'teki ABD'deki Katrina Kasırgası: 6-12 aylık eğitimden mahrum kalan öğrenciler okula döndüklerinde, sınıf seviyesinin 2 yılı altında seviyedeydiler.

Öğrencilerin uzaktan öğrenmeye tam erişime sahip olduğu durumlarda bile önemli öğrenme kayıpları olmaktadır. Daha erken sınıfların daha da yüksek kayıplara uğradığı görülmektedir.

---

¹ TEDMEM. (2021). Türkiye'nin telafi eğitimi yol haritası (TEDMEM Analiz Dizisi 9). Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.

Telafi Eğitimi Nedir, Ne Değildir ve Nasıl Olmalıdır? UNESCO, Telafi Eğitimi söyle tanımlamaktadır: Ek öğretim süresi, odaklanmış içerik ve özel pedagoji (ör. Sıkıştırılmış ya da hızlandırılmış öğrenme) dahil olmak üzere çeşitli yollarla öğrencilerin öğrenme kaybını kapatmak ve gelişmeyi yakalamalarını desteklemek için devam eden çaba.

Öğrenme Kaybı²: Genellikle eğitime ara verilmesi ya da eğitimin kesintiye uğraması nedeniyle genel veya özel bilgi ve becerilerde ya da öğrencinin akademik ilerlemesinde görülen kayıp.

Millî Eğitim Bakanlığı geçtiğimiz günlerde, katılımın tercihe bağlı olduğu bir yaz programı açıklamıştır. MEB'in açıkladığı gibi katılımın tercihe bağlı olduğu yaz programları, dezavantajlı ve akranlarından zaten geride kalmış öğrencilerin daha da geride kalmasına yol açabilmektedir³. Bunun sebepleri arasında, kırsal kesimlerdeki çocukların ve özellikle de kız çocuklarının, sosyo-ekonomik olarak avantajlı çocuklara nazaran bu seçmeli eğitim programlarına katılma ihtimalinin daha az olması vardır.

MEB ayrıca Ulusal Destekleme Programı (UDEP) ve İlkokullarda Yetiştirme Programı (İDEP) adlı, gelecek eğitim yılında uygulanacak telafi programları olduğunu açıklamış, ama programların detayları henüz kamuoyu ile paylaşılmamıştır. Açıklandığı kadarı ile bu telafi programları yazdan sonraki dönemde başlayan 1 yıllık eğitim sürecini kapsayacak ve bilgi eksikliği odaklı olacaktır⁴.

Telafi eğitimi, sadece önümüzdeki eğitim yılında bir önceki yılda oluşan eksiklerin kapatılması şeklinde değil, pandemi sürecinde mağdur olmuş nesil için iki üç yıllık bir sürece yayılmış bir planlama ile yapılmalıdır. Telafi eğitimi, ekstra bilgi yığını öğrencinin sırtına yüklemek değildir. Böyle bir yaklaşımın faydadan çok zararı olacaktır, bu sebeple sürecin planlı ve uzmanlar tarafından bilinçle yönetilmesi şarttır.

Öğrencilerin akademik, bilişsel, sosyal ve psikolojik gelişimlerini destekleme amaçlı planlanmış ve uzun vadeli bir program ortaya koymak şarttır. Böyle bir program için, bir yandan uzman eğitmen kadrolarından oluşan komisyonların

² (Kaynak: EdGlossary (2013). Learning loss. Şubat 2021, <https://www.edglossary.org/learning-loss/>, Eğitim İzleme Raporu 2020: Eğitimin Çıktıları)

³ <https://www.theguardian.com/education/2021/jun/01/school-day-in-england-could-be-extended-in-covid-catch-up-proposals>

⁴ <https://www.aa.com.tr/tr/egitim/milli-egitim-bakani-selcuk-telafi-egitimi-programinin-detaylarini-acikladi/2260151>

müfredat ve değerlendirme çalışmaları yapmaları, diğer yandan rehber öğretmenler de dahil olmak üzere öğretmen eğitime ve ek öğretmen istihdamına ağırlık verilmesi gerekmektedir. Tüm bunlar için de, sistematik bir ihtiyaç analizi sonucunda varılan kaynak ihtiyacı verileri doğrultusunda hükûmetin ayıracağı **Telafi Programı Bütçesi** olması gerekmektedir. Pandemiden kaynaklanan telafi sürecine özel bir bütçe tasarısı henüz kamuoyuna sunulmamıştır.

Şu anda öğrenimlerini sürdüren Z Kuşağı, okul sisteminin verdiklerini zaten "acı yemek" olarak görmektedir. Bu yemeği yemelerini tekrar istemek, pandemi stresinin etkilerinin halen sürdüğü bir dönemde hem kısa hem uzun vadede eğitimden giderek soğuyan bir nesle sebep olabilir. Hassasiyetle ve öğrenci odaklı bir yaklaşımla ele alınan ve **telafi eğitiminin ötesine geçen önerilerimizi** kamuoyuna arz ederiz.

Eğitimde DEVA Planı: Telafi ve Ötesi

1. Bu yaz tüm öğrenci ve öğretmenler aşılmalıdır. Okulların bir daha kapanması söz konusu olmamalıdır. Öğrencilerin, okulların kapanmasından dolayı yaşadığı kayıp zaten had safhadadır. Türkiye'de bir daha okulların kapanması, geri dönmesi mümkün olmayan zararlara yol açacaktır. Bunun önlenmesi için, bu yaz öncelikle ve ivedilikle 12 yaş üstü tüm öğrenciler ve tüm okul çalışanları aşılmalıdır. Hükümet bunu yapacağını açıklamıştır, hiçbir sapma olmadan bu hedefe ulaşılmalıdır.

2. Telafi eğitimleri yüz yüze verilmelidir. Uzaktan eğitimin akademik olarak yetersizliğinden ziyade, çocukların psikolojik gelişimi, ekran bağımlılığı, sosyal izolasyon gibi pek çok alandaki zararlarını gösteren pek çok bilimsel çalışma bulunmaktadır. Telafi eğitimleri uzaktan değil yüz yüze verilmelidir.

3. Telafi Eğitimi Kurulu kurulmalıdır. Sağlık alanında Bilim Kurulu kurulduğu gibi, eğitimde de benzer bir Eğitim Kurulu oluşturulmalıdır. Pedagoji, müfredat içeriği, çocuk psikolojisi, sosyal beceriler, 21. Yüzyılın yetkinlikleri konularında uzmanlardan oluşacak bu kurulda görev alacak kişiler, MEB'in şu anda telafi sürecini teslim ettiği Talim ve Terbiye Kurulu üyeleri ile birlikte, ülkemizin en nitelikli eğitimcilerinden, uzmanlarından, akademisyenlerinden ve eğitimde, toplumsal ve ekonomik kalkınmamızda söz sahibi paydaşların katılımı ile kurulabilir. Okulların açılmasına hazırlık olarak, bu kurul ivedilikle önümüzdeki okul yılı ve sonraki 1-2 yılı içine alan telafi programı geliştirme vizyonunu belirlemelidir ve bu vizyon ülkemizin eğitim araçları ile yönetilmelidir.

4. Planlamadan uygulamaya sorumluluk zinciri kesintisiz belirlenmelidir. MEB'in açıklamalarından anlaşıldığı kadarıyla temel hedefler

Talim ve Terbiye Kurulu tarafından belirlenecek ve okullar uygulamadan tam sorumlu olacaklardır. **Okullara bu ekstra sorumluluğu yerine getirecek personel ve kaynak sağlanacak mıdır?** Okullar süreci yönetirken bulgularını direkt Talim ve Terbiye Kurulu ile mi paylaşacaklardır? Böyle bir durumda uygulama eksikliklerinin gözden kaçması ve kalite kontrolünde aksaklıklar ile karşılaşma ihtimali yüksektir. Onun yerine, her il ya da ilçeden sorumlu, belirlenmiş olan genel hedeflere ek olarak yerel hedef belirleme, uygulama ve ölçme takibi yapacak alt komisyonlar kurulmalı; öğrencilerin performansı belirli aralıklarla test ya da gözlemlenebilirlik yolu ile tespit edilmelidir (biçimlendirici değerlendirme, nihai değerlendirme değil). Böylece, yerelin ihtiyaçlarını gözeten ve yerelin deneyiminin aktarıldığı bir iş birliği yapısı oluşturulması mümkündür.

5. Telafi programının tüm hedeflerini net ve somut olarak önceden belirlenmelidir. Geçmişte dünyanın pek çok yerinde, doğal afet vb. sebeplerden dolayı ortaya çıkan krizler sonrası uygulanmış eğitimde telafi programları olmuştur. Bu programların gösterdiği en önemli ortak başarı bileşeni, hedeflerin baştan net, somut ve ölçülebilir şekilde ortaya konmasıdır. İyi bir planlamanın ön şartı, nereye gitmek istediğimizi bilmektir⁵.

6. Telafi stratejisini uygulamak için gereken bütçe hazırlanmalı ve bilgiler somut bir şekilde kamuoyuna açıklanmalıdır. Hükûmetin, telafi süreci için ciddi bir bütçe ayırması gerekmektedir. Mevcut kaynak ve ihtiyaçlar belirlenmeli, aradaki açıkları kapatmak için somut planlar yapılmalıdır. MEB, 2021-22 yılı için tüm eğitim bütçesini açıklamıştır ama pandemi sonrası telafi eğitime ayrılan özel bir bütçe hakkında bir bilgi verilmemiştir. Örneğin öğrenci başına telafi eğitimi için Hollanda 3450 Dolar; ABD 2210 Dolar; İskoçya ve Kuzey İrlanda 260 Dolar ayırdıklarını açıklamışlardır⁶. İngiltere'de telafi eğitimi maliyeti toplam 19 milyar dolar olarak hesaplanmıştır⁷. Ülkemizde de, öğrenci nüfusu ve belirlenen ihtiyaçlar çerçevesinde, telafi eğitiminin önemini yansıtan ve özellikle bu amaç için ayrılan bütçe bir an önce yapılarak kamuoyuna açıklanmalıdır.

7. Telafi stratejisini uygulamak için gereken altyapı, insan sermayesi ve müfredat belirlenmeli, hedeflere ulaşmak için stratejiler

---

⁵ UNESCO: COVID-19 response – remediation: Helping students catch up on lost learning, with a focus on closing equity gaps Version 2; July 2020). <https://mck.co/2SFd7ME>

⁷ Ayrılan bütçenin hükûmetin bu konuya verdiği önemi göstermesi açısından şu örnek çarpıcıdır: İngiltere Başbakanı Boris Johnson'ın Telafi Eğitimi Komisyonu'nun başına getirdiği, telafi sürecini yönetmeyi "kariyerinin en manalı görevi olarak gören" Sir Kevan Collins, teklif ettiği bütçeyi hükûmetin onaylamaması sebebi ile, hükûmetin telafi eğitiminin ciddiliğini anlamadığını belirterek görevini terk etmiştir. Kaynak: <https://inews.co.uk/news/education/sir-kevan-collins-education-tsar-wanted-school-catch-up-plan-versus-children-get-1033137>

geliştirilmelidir. Teknolojik, fiziksel, öğretmen ve diğer okul personeli dahil olmak üzere tüm insan sermayesi ihtiyaçları belirlendikten sonra, okullar açılmadan eksiklikleri planlı bir şekilde gidermek için harekete geçilmelidir.

8. Telafi edilmesi gereken açıkların okul açıldığında ivedilikle tespit edilmesi gerekmektedir: Telafi ihtiyacı tespitlerinin, bilgi eksikliği temelinde kalmaması çok önemlidir. Sosyal-psikolojik ihtiyaçların belirlenmesi için öğrencilerin kişisel, duygusal, sosyal ve dijital becerilerine yönelik anketler yapılmalıdır. Ayrıca, pandemiden dolayı artan sosyal ve duygusal ihtiyaçlara hassaslık konusunda öğretmenler arasında farkındalık yaratılmalıdır.

Akademik ihtiyaçları belirlemek için yakın zamanda yapılan biçimlendirici veya özetleyici değerlendirmeler (örneğin, ara sınav veya final sınavlarından elde edilen veriler) ile okullar hemen açılınca verilecek matematik, Türkçe, fen, yabancı dil gibi sınavlarla eksikliklerin ne olduğu tespit edilmelidir.

9. Telafi eğitimi, ekstra eğitim ile eş anlamlı değildir. Burada düşülmemesi gereken bir tuzak, telafi eğitimini öğrencilerin üstüne yığılan fazladan bilgi olarak görmektir. Telafi eğitimi, öğrencilerin bilgi ve sosyal, duygusal, kişisel gelişimlerdeki olması gereken yerle oldukları yer arasındaki açığı belirleyip pedagojik açıdan en uygun yaklaşımla onları olmaları gereken yere ve hatta ötesine getirmeye yönelik stratejik bir süreçtir.

Telafi eğitimi yapmaya çalışırken, öğrencilerin pandemiden dolayı oluşan eksik bilgilerini, başladıkları yeni sınıfta öğrenmeleri gereken bilgilerin üstüne eklemek, "bilişsel aşırı yüklemeye" sebep olacak ve uzun dönem hafızasına transfer edilemeyen bu bilgiler, suyun bardaktan taşıdığı gibi taşarak kaybolacaktır. Böyle kontrolsüz bir sonuçla karşılaşmamak için, tüm müfredata bütünsel bir yaklaşım ile bakılmalı, öğrenme hedefleri çerçevesi içerisinde tutarlı bir eğitim ve öğretim programı hazırlanmalıdır. Bir başka deyişle, nitelik, nicelikten çok daha önemlidir.

10. Telafi için kullanılacak 3 kaldıraç (daha fazla zaman, daha yoğun dikkat, sıkıştırılmış içerik) yerine göre en etkin şekilde seçilmelidir⁸:

a. Daha fazla zaman: bazı durumlarda öğrenmeyi sağlamak için içeriğe harcanan saat sayısı uzatılabilir (mesela hafta sonu okulu, uzatılmış okul günü).

⁸ UNESCO: COVID-19 response – remediation: Helping students catch up on lost learning, with a focus on closing equity gaps Version 2; July 2020). <https://mck.co/2SFd7ME>

b. Özel ilgi ve metot: İçeriğe daha fazla ilgi gösterilmesini sağlayarak öğrenmenin kalitesini artırmak amacıyla yaşa uygun olarak bazı pedagojik teknikler uygulanabilir, örneğin: akranlar arası öğrenme, küçük gruplar halinde öğrenme, gerekirse birebir ders.

c. Sıkıştırılmış içerik: Temel bilgi ve becerilere yoğunlaşabilmek için müfredatı kısaltmak gerekecektir. Müfredatın içeriği bazı konuları tamamıyla çıkararak azaltılabilir ya da olan konular sentezlenebilir. Dersler arası veya dersler içi önceliklendirme yapılmalıdır. Yani bazı derslere daha fazla vakit ayırmak için diğer derslerden kesinti yapılabilir ya da aynı dersin konuları arasında seçimler yapılarak öncelikler belirlenebilir.

Bu kararlar, Telafi Eğitimi Kurulu tarafından alınmalı, il ve ilçe bazındaki alt komisyonlar yolu ile yerel okul ve öğretmenlere uygulama konusunda eğitim verilmelidir.

11. Amaçlı/belirli öğrencileri hedef alan telafi hedeflenmelidir.

Öğrenme ve sosyal-psikolojik gelişme kayıplarının çok olduğu ve çoğu öğrenciyi etkilediği yerlerde tüm sınıf ve okul bazında telafi eğitimi uygulanmalıdır. Bu kayıpların çok olup sadece bir kısım öğrencileri etkilediği durumlarda, etkilenen öğrencilere yönelik kişisel telafi programları uygulanmalıdır⁹. Bir başka deyişle, telafi programları elden geldiğince "Farklılaştırılmış eğitim" çerçevesi içerisinde her öğrencinin seviyesine göre ayarlanmalıdır.

12. Telafi programları, sosyal-duygusal desteğe öncelik vermelidir.

Öğrencilere sadece derslere yönelik telafi değil özellikle sosyal, duygusal ve psikolojik gelişimleri için de planlama yapılması gerekmektedir. Uzmanlar, sanılanın aksine, öğrencilerin daha derin sorunlar yaşadığı alanların sosyal ve duygusal alanlar olduğunu belirtmişlerdir¹⁰.

Akademik değerlendirmeler yapmadan önce sosyal-duygusal ihtiyaçları gidermeye yönelik çaba gösterilmelidir. Örneğin: öğrenciler okula döndüklerinde, okulların kapanmasıyla ilgili deneyimleri ve kendilerini nasıl hissettikleri hakkında konuşabilecekleri "paylaşım zamanı" fırsatları yaratılabilir. Öğrencilerin öğretmenleri ve akranlarıyla bağlantı kurmasına katkı sağlayacak, yaşa uygun aktiviteler, oyunlar, okul gezileri okul saatleri içine eklenmelidir. Pandemi sırasında fiziksel etkinliklerden mahrum kalındığı için öğrencilere yaşa göre spor ve oyun aktiviteleri için fırsatlar tanınmalıdır.

⁹ UNESCO: COVID-19 response – remediation: Helping students catch up on lost learning, with a focus on closing equity gaps Version 2; July 2020). <https://mck.co/2SFd7ME>

¹⁰ <https://www.indyturk.com/node/375491/haber/salg%C4%B1n%C4%B1n-g%C3%B6lgesinde-e%C4%9Fitim-karnemiz>

Bunun da ötesinde, pandemi sırasında aile içi şiddet, vb. travmalar yaşamış olan çocukların sayısı dünyanın her yerinde olduğu gibi Türkiye'de de maalesef artmıştır. Bu durum göz ardı edilmemeli, tam tersine, bu durumda olabilecek çocuklar konusunda bilinç ve hassasiyet geliştirmek için öğretmenlere eğitim verilmeli, bu çocuklara rehber öğretmen/psikolojik destek sağlanmalıdır.

13. Öğretmen istihdamı, desteği ve geliştirme eğitimleri sağlanmalıdır.

Bu süreç içerisinde öğretmenlere, telafi sürecini rahatlıkla geçirebilmeleri için ihtiyaçları olan destek ve ek eğitim verilmesi gereklidir. Aynı zamanda, öğrenme desteğini ve öğrenci başına düşen öğretmen sayısını artırmak için yeni öğretmenler işe alınmalıdır. Türkiye'de atanamayan pek çok öğretmen vardır. Dünyanın pek çok ülkesinde öğretmen eksikliği varken Türkiye'de göreve gelmeyi bekleyen binlerce öğretmen bulunmaktadır. Bu öğretmenleri istihdam etmenin tam zamanıdır. Ayrıca tüm öğretmenlere stresli öğrenci pedagojisi ve telafi eğitimi üzerine gereken ek eğitim ve destek sağlanmalıdır.

14. Pandemiden dolayı daha da artan, öğrenciler arasındaki fırsat eşitliği eksikliğinden kaynaklanan uçurumun önüne geçilmelidir.

Özellikle kırsal ve yoksul bölgelerde pek çok çocuk, sosyal-ekonomik sebeplerden dolayı daha avantajlı akranlarına göre eğitimde geri kalmaktadır. Pandemi, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de bu durumu daha kötü bir hale getirmiştir. Uzaktan eğitim sürecinde en dezavantajlı bölge, zaten eğitim açısından fırsat yoksunluğu yaşayan Güneydoğu Anadolu Bölgesi olmuştur. Örneğin, pandemi sürecinde yaklaşık 11 milyon öğrenci EBA TV'yi ya kullanmamıştır ya da kullanamamıştır. EBA TV'yi kullanmayan ya da kullanmayan illerin büyük ölçüde eğitimde dezavantajlı bölge olan Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde olan iller olması dikkat çekmektedir¹¹.

Tüm öğrencilerde eğitim kaybı olmakla birlikte, teknoloji, tablet, internet vb. uzaktan eğitim kaynaklarına ulaşamayan öğrenciler için durum daha da kötüdür. Telafi programı, bu çocuklarımızın daha da öne çıkan kayıplarına özellikle eğilmelidir.

15. Özel gereksinimli öğrencilerin ihtiyaçları karşılanmalıdır. Diğer tüm öğrenciler kadar ve hatta onlardan daha çok bu süreçten etkilenen öğrenciler, özel gereksinimli öğrencilerimizdir. Telafi eğitimi programları hazırlanırken, özel eğitim uzmanlarından oluşan ayrı bir ekip, bu öğrencilerimize uygun paralel programlar hazırlamalıdır.

¹¹ <https://www.indyturk.com/node/375491/haber/salg%C4%B1n%C4%B1n-g%C3%B6lgesinde-e%C4%9Fitim-karnemiz>

16. Okul döngüsünden çıkan çocukların takibi ve geri getirilmesi kampanyası başlatılmalıdır.

Gelişmekte olan ülkelerde daha büyük bir problem olmakla birlikte, gelişmiş ülkelerde dahil pandemiden dolayı okulu bırakan pek çok öğrenci olmuştur. Bir önceki sınıfa kayıtlı olan tüm öğrencilerin önümüzdeki sene okula donup dönmediğinin takibi yapılmalıdır. Kırsal alandaki kız çocukları, yoksul aile çocukları gibi okulu bırakma riski fazla olan çocukların okula dönmesinin sağlanması ve teşviki için bu takip elzemedir. Okulu bırakma riski altındaki öğrencilerin belirlenmesi ve tüm öğrencilerin okula geri dönmelerini sağlamak için öğrenciler, veliler ve toplumla etkileşimde bulunmak üzere çalışmalar yapılmalıdır.

17. Takip, değerlendirme ve yeniden düzenleme döngüsü sürecin bir parçası olmalıdır. Telafi ihtiyacını belirlemek için sene başında yapılan değerlendirmeler kadar, programın gidişatını ve öğrencilerin gelişimlerini takip etmek için sürekli bir takip, değerlendirme, geri dönüşüm ve gerekirse rota değiştirme döngüsü içinde olunmalıdır. Değerlendirmeler hem sınavlar hem gözlemlenme yolu ile yapılabilir. Bazı değerlendirmeler, velilerle sıkça yapılan veli toplantıları ile dolaylı olarak da artık dijital olanakların kolaylıkları ile yapılabilir.

18. Öğrenciler öncelikli olmak üzere eğitimin tüm paydaşlarına karşı duyarlı olunmalıdır. Öğrencilerimize sosyal, duygusal, fiziksel ve akademik açıdan sağlanan desteklerin yanı sıra, pandemi süreci zarfında mağdur olan öğretmenlerimizin ve tüm okul paydaşlarının ihtiyaçlarının da göz önünde bulundurulduğu bir şekilde plan ve programlar yapılmalıdır. Diğer paydaşları da "kararlara katılım hakkı" olan yol ortakları olarak görmek önemli olacaktır.

Ayrıca, salgın döneminde okulların açılma-kapanma kararının hangi parametrelere göre verildiğinin net olmaması ve kararların sık değişmesi paydaşlar arası güven ilişkileri üzerinde olumsuz bir etki yaratmıştır.

Telafi sürecinde eğitimin tüm paydaşlarının güven ihtiyaçlarının karşılanması önemli olacaktır¹².

19. Uzun vadeli bakış ile müfredat ve pedagojide revizyon yaparak kaybımızı kazanca çevirmeliyiz. Telafi programı hazırlama sürecinde müfredat, öğrencilere verilen sosyal-psikolojik desteğe yönelik aktiviteler, dezavantajlı öğrencilerin eğitimi ve pedagojik yaklaşımların gözden geçirilmesi

¹² https://www.egitimreformugirisimi.org/wp-content/uploads/2010/01/E%C4%B0R2021_YonetisimVeFinansman.pdf

gerekecektir. Böyle bir revizyon fırsat bilinip, tüm ilk, orta ve lise müfredatının öğrenme hedefleri gözden geçirilerek, gerekli değişiklikler ve topyekûn bir müfredat değerlendirme ve yenilemesine gitmek eğitim sistemimiz için bir fırsattır. Bu telafi sürecinden öğrenebileceğimiz pek çok şey olacağı kesindir, bu öğrendiklerimizi sürekli hale getirip, telafi eğitimi bittikten sonra da eğitim sistemimizin, müfredatımızın ve pedagojimizin bir parçası haline getirmek, kaybımızı kazanca çevirmek olacaktır.

Salgınla önemi bir kez daha gözler önüne serilen uzun vadeli reform ihtiyaçları doğmuştur.

Pandemi süreci, daha önce göz ardı edilen birtakım problemlerle yüzleşilmesini kaçınılmaz hale getirmiştir. Aşağıda uzun vadeli çözümler gerektiren ve üzerinde hemen çalışılmasına başlanmasını önerdiğimiz noktalara dikkat çekmek istiyoruz:

1. Eğitim sisteminin salgın sonrasında da iklim, deprem ve benzeri sebepli her türlü krize karşı dayanıklılığını güçlendirmesi yönünde kısa, orta ve uzun vadeli hedeflerin belirlenmesi önemlidir. Böyle durumlara hazırlık planları yapacak ve doğan süreçleri çevik bir şekilde yönetecek **Afet ve Acil Durumda Eğitim Yönetimi (AFAD-EY) Birimi** kurulmasını öngörüyoruz.
2. Salgın, çocuk korumada okulun önemini ve çocuk koruma için okul dışı sistemlerin ihtiyacını bir kez daha göstermiştir. Bu çerçevede çocuk korumaya bütünsel bir yaklaşım ile bakılmalıdır. Örneğin çocuk yoksulluğuyla mücadele de çocuk korumanın bir parçasıdır. **Hem okul temelli hem de okul dışı aktörlerin aktif olacağı çocuk koruma sistemleri kurulması için çalışmalar başlatılmalıdır.**
3. Pandemi, günümüzde teknolojiye olan ihtiyaç ve teknolojinin, eğitim dahil hayatın her alanında oynayabileceği kilit rolü bir kez daha gözler önüne sermiştir. Türkiye’de uzaktan eğitimin yetersizliğinin en büyük sebebi teknolojik altyapının zayıf olmasıdır. İnternet bağlantısı elzem bir erişim/ulaşım yolu haline gelmiş ve insan hakkı niteliği kazanmıştır. **Türkiye’nin her yerinde güçlü internet ağı altyapıları sabit, mobil ve uzay haberleşme sistemleri ve veri merkezleri ile oluşturulmalıdır.** EBA gibi uzaktan eğitimin temelini oluşturan bir kitlesele eğitim aracının da eksikleri kapatılarak kapasite artırılmalıdır. Öğretmen tanımının hibrit eğitim modeli ile genişletilmesi ile dijital içerik ve dijital müfredat hazırlanması hızlanmalıdır. Dijital araçları kullanmanın ve öğretilmesinin yaygınlaştırılması eğitimin bütün paydaşları için önemlidir. Hibrit Eğitim için ayrı bir bütçe kalemi açıklanmalıdır.